

QUÈ CAL SABER?

ELEMENTS QUÍMICS AMB DOS NOMS¹

Hi ha **elements químics** que tenen dos noms reconeguts i, en alguns casos, es poden utilitzar com a sinònims.

La **plata** («Ag») es pot anomenar **argent**. Aquest segon nom és més tradicional, però menys usat en química. Tots dos termes provenen de mots llatins: d'una banda, *argentum*, que és la denominació d'aquest element (de la qual prové el símbol), i, de l'altra, *plattus*, que vol dir 'pla' i 'làmina de metall' i que va passar a designar la **plata** pel material de què eren compostes aquestes làmines.

El **wolframi** («W») s'anomena també **tungstè**. Aquestes dues denominacions provenen dels noms de dos minerals d'arrel germànica (*wolframita* i *tungstenita*, respectivament), dels quals s'extreia aquest metall. Com que durant un cert temps es pensava que eren metalls diferents, van rebre també noms diferents, però ara són dos mots sinònims.

El **telluri** («Te») és anomenat també **tellur**. En aquest cas, però, són simplement variants formals d'un mateix mot.

D'altra banda, el diccionari normatiu (DIEC)² recull **hidrargir** com a sinònim de **mercuri** («Hg»). Aquest primer terme, molt poc usat, és l'origen del símbol d'aquest element. El mot **hidrargir** té origen grec i significa 'argent líquid', nom que li escau molt bé per les propietats físiques que té. El nom més comú (**mercuri**) té el mateix origen etimològic que el planeta i que el déu romà.

El **zinc** («Zn») es pot anomenar també **zenc**, encara que aquests dos termes no són exactament sinònims, ja que, segons el DIEC el **zenc** és «**zinc**, especialment en làmines», de manera que per a anomenar l'element sense cap més connotació és preferible el mot **zinc**.

Finalment, el cas més curiós és el del **nitrogen** («N»). El DIEC recull el mot **azot** com a sinònim d'aquest element, però és un terme antic, ja obsolet.³ També hi ha els termes **azotat**, **azòtic**, **azotit**, **azotós** i **azotur** com a sinònims de **nitrat**, **nítric**, **nitrit**, **nitrós** i **nitruer**, respectivament. Evidentment, aquests termes són una curiositat històrica que roman en el diccionari, però en cap cas no s'han d'emprar en els textos científics contemporanis.

Altrament, hi ha **calci** («Ca») i **calç**, que, tot i que de vegades es confonen, no són el mateix. El **calci** és el nom d'un element, mentre que la **calç** (noteu que és un substantiu femení) és el nom d'un mineral format a partir d'aquest element i d'altres. Semblantment, tampoc no són el mateix **carboni** («C») i **carbó**, ja que el primer terme és un element, mentre que el segon es refereix a un mineral que té aquest element com a principal component, i no s'ha d'emprar en lloc del nom de l'element, com es fa de vegades.⁴

1. Vegeu els núms. 82 i 176 de QUÈ CAL SABER? per als noms d'altres elements químics.

2. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, *Diccionari de la llengua catalana* (en línia), 2a ed., Barcelona, IEC, 2007 (actual. 2020).

3. Per a més informació sobre el mot **azot**, vegeu els núms. 236 i 248 de QUÈ CAL SABER?

4. Per a més informació sobre la distinció entre **carboni** i **carbó**, vegeu els núms. 7 i 184 de QUÈ CAL SABER?